

ביקורת חשבונות

מרצה : רו"ח רוני סיון

מתרגל : רו"ח אייל אברהם

סמסטר א' תש"ע

יום שישי 19.2.10, שעה 08:30

מועד הבחינה :

שלוש שעות

משך הבחינה :

3 עמודים

מס' עמודים :

אסור השימוש בחומר עזר.

חומר עזר :

J-30

בהצלחה !!

הוראות חשובות לצורך סריקת מחברת הבחינה :

- נא להמנע מכתובה בעט ירוק או בעפרון.
- נא לא לכתוב בתחום השוליים.

בתום הבחינה על התלמיד להקפיד ולמסור למשגיחה באופן אישי את גיליון ומחברות הבחינה, ולהמתין עד אשר תסמן המשגיחה את המסירה.

שאלה מס' 1 (28%)

להלן תאור של אירועים ומצבים שונים, בלתי תלויים זה בזה, המתייחסים לחברות שונות, בהם נתקלת בעבודתך כרואה חשבון המבקר, בהקשר לביקורת דוחותיהן הכספיים השנתיים לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009 (להלן - "הדוחות כספיים"):

1. בספרי חברת רקפת בע"מ, קיימות מזה מספר שנים יתרות זכות של מספר ספקים, בסכומים גבוהים יחסית, שלא נדרשו על ידם.
2. לא השתתפת במפקד המלאי השנתי שנערך ביום 31 בדצמבר 2009 ע"י חברת נרקיס בע"מ (להלן-"החברה"), מאחר ומונית כרואה חשבון המבקר של החברה לאחר תאריך המאזן. סעיף המלאי הינו מהותי בדוחות הכספיים של החברה.
3. מטעמי חסכון בעלויות, הוחלט ע"י הנהלת חברת ורד בע"מ (להלן-"החברה") לבטל את הכיסוי הביטוחי של מפעל החברה. החברה עוסקת ביצור מוצרים דליקים.
4. במהלך מפקד המלאי בחברת סביון בע"מ (להלן-"החברה") נמצאו במחסן החברה חבילות ארוזות של סחורה שהוצמדו אליהן תעודות משלוח של החברה. חבילות אלה לא נפקדו ולא נכללו ברשימות המלאי.
5. בעת מפקד המלאי בחברת תורמוס בע"מ (להלן-"החברה") שנערך ביום 31 בדצמבר 2009, חלק מהותי של המלאי היה מצוי בדרך ללקוחות החברה בחו"ל.
6. נתבקשת על ידי מנהל חברת פרג בע"מ (להלן-"החברה") לא לשלוח בקשות לאישורי יתרות לספקים מסוימים, שכן למיטב ידיעתו היתרות בספרי החברה גבוהות מהיתרות בספרי אותם ספקים והצגת יתרותיהם, כפי שהן רשומות בספרי החברה, עלולה לגרום לדרישות תשלום מצידם ולגרום נזק לחברה.
7. בבדיקת סעיף "חייבים" בדוחות הכספיים של חברת כלנית בע"מ (להלן-"החברה"), נמצאה הפרשה ביתר לחובות מסופקים. חשב החברה תירץ זאת בכך שהוא מקפיד על יישום עקרון השמרנות בעריכת דוחותיה הכספיים של החברה, וכי הוא מעדיף קיומה של הפרשת יתר לחובות מסופקים, שכן הוא צופה הרעה במצבם של לקוחות החברה בעתיד בעקבות המצב הכלכלי.

נדרש:

הסבר ונמק כיצד יש לנהוג בכל אחד מהאירועים/המצבים שפורטו לעיל, ומהי השפעתם, אם קיימת, על תהליך הביקורת ועל חוות דעתך על הדוחות הכספיים של החברות (לא נדרש לנסח את ההשפעה על דוח רואה החשבון המבקר).

שאלה מס' 2 (12%)

במהלך הביקורת של סעיפים מסוימים בדוחות הכספיים נוהגים להסתייע בדוחות גיול [AGING REPORTS].

נדרש:

פרט והסבר אילו דוחות גיול המסייעים בביקורת הדוחות הכספיים מוכרים לך, והסבר לגבי כל אחד מהם את מבנהו (שיטות הגיול השונות, אם קיימות), מטרתו, את מי הוא משמש ולאיזה צרכים.

שאלה מס' 3 (20%)

חברות וישויות אחרות נדרשות במהלך השנה ובסופה להגיש לרשויות המס השונות דיווחים שונים המבוססים על הרישומים בספריהן ולשלם את סכומי המס הנגזרים מאותם דיווחים.

נוהל ביקורת מקובל, במסגרת ביקורת של דוחות כספיים, הינו לבדוק את התאמתם של הדיווחים והתשלומים האמורים לרשויות המס לרישומים בספרי הגופים המבוקרים.

נדרש:

1. הסבר את הנוהל האמור ופרט את ההתאמות שנהוג לערכן.
2. הסבר כיצד על רואה החשבון המבקר לנהוג במקרים בהם נמצאו אי-התאמות בין הדיווחים ו/או התשלומים לרשויות המס, לבין הרישומים בספרי החשבונות של הגוף המבוקר.

שאלה מס' 4 (15%)

חברת חדשות ישראל בע"מ מוציאה לאור את השבועון "חדשות ישראל" (להלן - "החברה" ו"השבועון", בהתאמה). כדי להגדיל את הכנסותיה מפרסום בשבועון, נוהגת החברה להתקשר בהסדרי חליפין ("ברטר") עם חלק מלקוחותיה. על פי הסדרים אלה נוהגת החברה למכור מודעות פרסום בשבועון שלא בתמורה כספית, אלא בתמורה לשירותים ו/או מוצרים שאותם הינה רוכשת מאותם לקוחות. החברה התקשרה בהסדרים מסוג זה, בין השאר, עם חברות להשכרת רכב, בתי מלון, חברות תעופה וכד'.

נדרש:

פרט והסבר את ההשלכות של הסדרי חליפין מהסוג שתואר לעיל על הבקרה הפנימית בחברה ועל נהלי הביקורת של הדוחות הכספיים של החברה.

שאלה מס' 5 (25%)

חברת ספידי בע"מ הינה חברה העוסקת במתן שירותי הובלה ושינוע בינלאומיים של מטענים (להלן - "החברה"). במהלך עסקיה נוהגת החברה להעניק אשראי ללקוחותיה. סעיף הלקוחות בחברה, הכולל גם את האשראי שהוענק כאמור, מהווה את עיקר רכושה של החברה.

בעקבות ההרעה במצב הכלכלי הגלובלי וקשיי המימון בפניהם ניצבת החברה, זומנת כרואה החשבון המבקר של החברה, לישיבה של הנהלת החברה, שנערכה בחודש נובמבר 2008, ושנועדה לדון בהקטנת יתרות החייבים ושיפור נוהלי הגביה.

במהלך הישיבה, דווח ע"י סמנכ"ל הכספים של החברה, כדלקמן:

1. לאחרונה נתגלו קשיים בגביית חובות של לקוחות מסויימים.
2. בעריכת התאמות חשבון עם לקוחות, נתגלו מקרים שבהם לקוחות חלקו על סכומים שבהם חויבו ע"י החברה, וסרבו להכיר באותם חיובים. הטענות העיקריות שהועלו ע"י אותם לקוחות היו בשל שירותים שלטענתם לא סופקו, תעריפים "מנופחים", וחויבי ריבית על אשראי בשיעורים מעבר למוסכם.

שאלה מס' 5 - המשך

3. בשנתיים האחרונות גדלה ריכוזיות האשראי שניתן ע"י החברה לקבוצת לקוחות הנמנים על קונצרן מסוים. האשראי שהוענק לקבוצת חברות זו מהווה כ- 32 אחוזים מסה"כ סעיף הלקוחות בחברה. אין פיגורים בפירעון אשראי זה.
 4. האשראי שניתן לחברת אלפא בע"מ, הנמנית על לקוחותיה הגדולים של החברה, גדל מאד לאחרונה עקב הרחבה ניכרת בהיקף פעילותה עם החברה. בשיחה שקוימה עם סמנכ"ל הכספים של אלפא בע"מ, נמסר על ידו, כי צרכי האשראי של אלפא בע"מ צפויים לגדול עוד יותר בהיקפם בתקופה הקרובה, וזאת עקב הרחבת היקף פעילותה.
 5. קיימות יתרות חוב קטנות רבות הנובעות מפעילות של שנים קודמות.
- לאחרונה מונה משרדך גם כרואי החשבון המבקרים של חברת אלפא בע"מ. בישיבת שותפים שנתקיימה במשרד, הביע השותף המטפל באלפא בע"מ ספק באשר לאיתנותה הכספית של אלפא בע"מ, וציין שעקב לחצם של הבנקים, אלפא בע"מ צמצמה את האשראי הבנקאי והגדילה את האשראי החוץ בנקאי.

נדרש:

1. פרט והסבר כיצד עליך לנהוג בעקבות המידע שנמסר על ידי שותפך למשרד בעניין אלפא בע"מ.
2. ערוך תכנית ביקורת מקיפה לבדיקת סעיף "לקוחות", במסגרת הביקורת של הדוחות הכספיים השנתיים, של חברת ספידי בע"מ, לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009.

ביקורת חשבונות מרצה: רו"ח רוני סיון מתרגל: רו"ח אייל אברהם

פתרון הבחינה
סמסטר א' - תש"ע - מועד א'
19.2.2010

פתרון שאלה 1 (28%)

אירוע 1. יתרות זכות בלתי נדרשות של ספקים

יתרות זכות בלתי נדרשות של ספקים בסכומים מהותיים, מעוררות סימני שאלה באשר לנכונותן, ולנאותות הצגתן בדוחות הכספיים. על המבקר לאמת נכונותן ונאותותן של יתרות אלה, והאם אכן הן מייצגות התחייבות ממשית לספקים, שסביר שתפרע. על המבקר להתחקות אחר נסיבות היווצרותן של יתרות אלה.

אם יתברר כי יתרות אלה אינן צפויות להיפרע, על המבקר לדרוש מחיקתן כנגד סעיף תוצאתי מתאים, תוך מתן גילוי לכך בדוחות הכספיים, ככל שנדרש בהתאם לנסיבות.

אם הנהלת החברה תסרב למחוק יתרות זכות בלתי נדרשות אלה, על רואה החשבון להסתייג בחוות דעתו מאופן הצגת היתרות בדוחות הכספיים.

אירוע 2. היעדרות ממפקד המלאי השנתי

כללי

בהתאם לסעיף 5 תקן ביקורת 83 בדבר "ראיות ביקורת – שיקולים נוספים לגבי פריטים מסוימים", כשהמלאי הינו מהותי לדוחות הכספיים, על המבקר להשיג מידה מספקת של ראיות ביקורת נאותות באשר לקיומו ולמצבו של המלאי על ידי תצפית על ספירת המלאי, אלא אם הדבר אינו מעשי.

השפעה על תהליך הביקורת ועל דוח רואה החשבון המבקר:

על המבקר לוודא, ככל שניתן, כי רשומות המלאי לתאריך המאזן, אכן משקפות את הכמויות בפועל שהיו בחברה באותו תאריך. מאחר והמבקר לא היה נוכח בעת מפקד המלאי, ואף לא יכול היה להיעזר ברואה החשבון המבקר הקודם, עליו לנקוט בנהלי ביקורת חליפיים לצורך אימות כמויות המלאי ומצבו. לצורך זה ינקוט, בין היתר, בנהלי הביקורת הבאים:

- יבדוק את נוהלי מפקד המלאי שנערך ע"י החברה ותוצאותיו ויקיים בירורים, עם הגורמים המתאימים בחברה, על מנת לאמת שמפקד המלאי נערך באופן נאות.
- יבדוק את מהימנות רישומי המלאי המנוהלים ע"י החברה, ואת הנהלים המיושמים על ידה לצורך פיקוח ובקרה על המלאי, לשם בדיקת כושרם לשמש בסיס לקביעת ערך המלאי.
- יפקוד מדגמית, לאחר תאריך המאזן, פריטים מהמלאי לצורך אימות יתרתם לאותו מועד ולתאריך המאזן, תוך התחשבות בתנועות המלאי בתקופה שבין תאריך המאזן ותאריך המפקד.
- יבדוק התפתחויות במלאי לאחר תאריך המאזן לבחינת הצורך להפחתת ערכו למחיר שוק הנמוך מהעלות.

אם השתכנע המבקר, בהתבסס על בדיקותיו כי כמויות המלאי הינן תקינות, הרי שהעדר השתתפותו במפקד המלאי לא תמנע ממנו לחוות דעה בלתי מסויגת על המלאי.

אירוע 3. כיסויים ביטוחיים

אין זה מתפקידו של רואה החשבון המבקר להתערב בהחלטותיה העסקיות של הנהלת החברה. החלטת הנהלת החברה לחסוך בעלויות על ידי הקטנת הכיסויים הביטוחיים הינה החלטה עיסקית לגיטימית, ובלבד שנתקבלה על ידי הגורמים המוסמכים בחברה ובדרך הנאותה והמחייבת. רואה החשבון המבקר רשאי להפנות תשומת לבו של יו"ר הדירקטוריון של החברה על ההחלטה האמורה, אם הוא חושש שהיו"ר לא היה שותף לקבלתה, ו/או לא הובאה לידיעתו, ו/או לא התקבלה על ידי הגורמים המוסמכים בחברה בדרך הנאותה והמחייבת [פגם בבקרה הפנימית בחברה].

המידע בדבר העדר כיסוי ביטוחי, כשלעצמו, אינו בא בד"כ לידי ביטוי או גילוי בדוחות הכספיים, שמטרתם להציג מידע בדבר מצבו כספי, תוצאות פעולותיו ותזרימי המזומנים ושינויים בהונו העצמי של הגוף המבוקר. לפיכך, אין בד"כ למידע זה השפעה על חוות הדעת על הדוחות הכספיים.

אירוע 4. מלאי במשלוח

יש לכלול את החבילות שבתהליך משלוח במפקד המלאי, כמפורט להלן:

בסעיף 26 (א) בהוראות ניהול ספרים, נאמר כדלקמן: "נישום החייב לערוך רשימת מלאי, יפקוד את המצאי ליום המאזן של כל הטובין שבבעלותו או ברשותו, לרבות טובין השייכים לאחרים".

יש לצלם את תעודות המשלוח ולצרפן לדפי הספירה, על מנת לוודא לאחר עריכת מפקד המלאי, האם יש לכלול את המלאי, אליו מתייחסות תעודות המשלוח, במלאי המדווח בדוחות הכספיים, או לאו.

אם מלאי זה אמור להיכלל במכירות השנה, הרי שאין לכללו במסגרת המלאי לסוף השנה, שכן הוא אינו שייך לחברה. ולחילופין, אם מלאי זה אינו אמור להיכלל במכירות השנה, הרי שיש לכללו במסגרת המלאי לסוף השנה, שכן הוא שייך לחברה.

אירוע 5. מלאי בדרך ללקוחות בחו"ל

יש לבדוק תחילה את הסטאטוס של המלאי – האם הוא שייך לחברה או ללקוחותיה, ועל מי חלות העלויות הנלוות למלאי [משלוח, אגרות ומיסים וכד'].

ניתן לאמת את המלאי תוך הסתייעות במסמכים הקשורים בשיגורו [תעודות משלוח, רשמוני יצוא וכד'].

אירוע 6. הגבלה בביקורת יתרות ספקים

על המבקר לבדוק את מהותה וסבירותה של הבקשה שלא לפנות לספקים בבקשה לקבלת אישורי יתרות.

על המבקר להעמיק את בדיקת יתרות אותם ספקים, לגביהם נמנע ביצוע נוהל משלוח בקשות לאישור יתרות על מנת לאמת את יתרות החוב הרשומות בספרי החברה. הבדיקה תלווה בנוהלי ביקורת אלטרנטיביים לנוהל משלוח הבקשות לאישורי יתרות, כגון: גיול יתרות החוב ובדיקת האסמכתאות להיווצרותן, בדיקת התפתחות החוב לאחר תאריך המאזן, בדיקת ההתאמות שנערכו באופן שוטף עם אותם ספקים, לרבות: השוואת הרישומים בספרי החברה עם העתקי החשבון שהועברו לחברה ע"י הספקים וכד'.

אם השתכנע המבקר בדבר נאותות יתרות החוב הרשומות בספרי החברה, וזאת ע"י יישום נוהלי ביקורת חליפיים ומשלימים לנהל בקשות לאישור יתרות, אשר נמנע ממנו לבצעו, הרי שחוות דעתו תהיה בלתי מסויגת ובנוסף האחיד.

אם לא השתכנע המבקר כאמור, יהיה במניעת משלוח הבקשות לאישורי יתרות הגבלה בהיקף הביקורת שהוטלה ע"י המבקר ותגרור הסתייגות. אם ההגבלה האמורה הייתה מסיבות שאינן מוצדקות, יהא עליו להימנע בחוות דעתו.

אירוע 7. הפרשת יתר לחובות מסופקים

הפרשת יתר לחובות מסופקים כמו הפרשות יתר בכל עניין אחר ["ניהול רווחים"], אינה תקינה, ועל רואה החשבון המבקר לבקש מהמבוקר לבטלה. הפרשת יתר בתקופה חשבונית אחת וניצולה בתקופה חשבונית אחרת מהווה עיוות של החתך החשבונאי בתקופות הדיווח ופוגעת בנאותות הייחוס של ההוצאות להכנסות.

הרעה צפויה במצבם של לקוחות החברה בעתיד אמורה להתבטא בתוצאות הפעילות בעתיד ולא בתקופת הדוח הנוכחית.

אם החברה מסרבת לבטל הפרשת יתר מהותית לחובות מסופקים, על רואה החשבון המבקר להסתייג בעניין זה בחוות דעתו על הדוחות הכספיים.

פתרון שאלה 2 (12%)

להלן דוחות הגיול המסייעים בביקורת הדוחות הכספיים ומאפייניהם העיקריים:

1. דוח גיול מלאי

מהות הדוח: דוח אנליטי הממין את יתרות המלאי לתאריך הדוח [תאריך המאזן או כל תאריך אחר] לפי גיל היווצרותו, דהיינו שכבות מלאי לפי גילן [משך הזמן שעבר בין תאריך רכישת המלאי/כניסת המלאי ועד תאריך הדוח].

מטרת הדוח: קבלת מידע על מלאי ישן.

שימושיות הדוח: דוח ניהולי לצורך פיקוח ובקרה על תנועת המלאי. כלי עזר לרואי החשבון המבקרים בביקורת על הפחתת ערכים של מלאי ישן מתחת לעלותו.

2. דוח גיול חייבים

מהות הדוח: דוח אנליטי הממין את יתרות החייבים לתאריך הדוח [תאריך המאזן או כל תאריך אחר] לפי גיל היווצרותו, דהיינו מתן מידע שכבות יתרת חוב לפי גילן [משך הזמן שעבר בין תאריך יצירת החוב ועד תאריך הדוח].

מטרת הדוח: קבלת מידע על חובות או מרכיבי חוב ישנים.

שימושיות הדוח: דוח ניהולי לצורך פיקוח ובקרה על גביית חובות. כלי עזר לרואי החשבון המבקרים בבדיקת הצורך בהפרשה לחובות מסופקים או במחיקת חובות.

שיטות גיול בהפקת הדוח:

1. **דוח גיול בשיטה הספציפית** - משייך את הזיכויים בחשבון החייב [תשלומים, החזרות, הנחות וכד'] לחיובים הספציפיים בחשבון החייב שכנגדם נעשו הזיכויים. מרכיבי החוב לתאריך הדוח מורכבים מחיובים ספציפיים שטרם כוסו.
2. **דוח גיול בשיטת פינו** - משייך את הזיכויים בחשבון החייב [תשלומים, החזרות, הנחות וכד'] לחיובים הראשונים בחשבון החייב. מרכיבי החוב לתאריך הדוח מורכבים מהחיובים האחרונים.

דוח הגיול בשיטה הספציפית עדיף על דוח הגיול בשיטת פינו, אך קשה יותר ליישום [לא נדרש בבחינה].

פתרון שאלה 3 (25%)

נדרש 1

כללי

נוהל ביקורת מקובל הינו לבדוק את התאמתם של הדיווחים והתשלומים לרשויות המס לרישומים בספרי הגופים המבוקרים. נוהל זה מסתמך, בין היתר, על האמור בגילוי דעת 82 בדבר "ראיות ביקורת" וגילוי דעת 84 בדבר "אישורים חיצוניים" [ראה בין היתר, סעיף 6 בגילוי דעת 84].

להתאמות עם רשויות המס מטרה כפולה:

- בדיקת נאותות הדיווחים לרשויות המס.
- בדיקת נאותות הרישומים החשבונאיים והדיווח הכספי.

להלן ההתאמות המקובלות:

התאמות בעניין מס ערך מוסף

- **התאמת מע"מ עסקאות** - ע"י התאמה בין מחזור המכירות / ההכנסות הרשום בספרי המבוקר לבין המחזוריים שדווחו למס ערך מוסף, הן במסגרת הדיווחים התקופתיים והן בכתב שנתי.
- **התאמת מע"מ תשלומים** - לבדיקת נאותות קיזוז מע"מ התשלומים בשל עלויות שהוצאו ע"י הגוף המבוקר.
- **התאמת יתרת החשבון עם מע"מ** - בין הרשום בספרי המבוקר לבין הרשום בספרי משרד מס ערך מוסף, לצורך בדיקת נאותות יתרת החשבון, לרבות בדיקת קליטת תשלומים/החזרים, קנסות וריבית.

התאמות בעניין מס הכנסה [חברה]

- **התאמת מחזורי הפעילות** - בין אלה הרשומים בספרי המבוקר לבין אלה שדווחו על ידו לצרכי תשלום מקדמות המס [הנקבעות עפ"י אחוז מהמחזור].
- **התאמת הוצאות הפחת** - בין אלה הרשומים בספרי המבוקר לבין אלה שנתבעו כהוצאה לצרכי מס [התאמה לטופס י"א-1342].
- **התאמת הוצאות מסוימות** - בין ההוצאות הרשומות בספרי המבוקר לבין אלה המותרות בניכוי כהוצאה על פי פקודת מס הכנסה.
- **התאמת הכנסות מסוימות** - בין ההכנסות הרשומות בספרי המבוקר לבין ההכנסות הפטורות ממס או חייבות בשיעור מס מוקטן על פי פקודת מס הכנסה.

- **התאמת סכומי המס שנוכה במקור מהמבוקר ע"י אחרים** - בין אלה הרשומים בספרי המבוקר, לבין אלה שדווחו לרשויות המס במסגרת הדיווחים השוטפים התקופתיים, לבין אלה המדווחים בדוח השנתי על ההכנסה.
- **התאמת יתרת חשבון חו"ז מס הכנסה** - בין הרשום בספרי המבוקר לבין הרשום בספרי משרד מס הכנסה, לצורך בדיקת נאותות יתרת החשבון, לרבות בדיקת קליטת תשלומים/מקדמות/החזרים, קנסות וריבית.

התאמות עם מס הכנסה [ניכויים והוצאות עודפות]

- **התאמת הוצאות שכר וגלויות** - בין אלה הרשומות בספרי המבוקר לבין אלה שדווחו למס הכנסה ניכויים בדיווחים החודשיים [טופס 102] ובדיווח השנתי [טופס 126].
- **התאמת הוצאות עודפות ומקדמות בגין הוצאות עודפות** - בין אלה הרשומות בספרי המבוקר, לבין אלה שדווחו למס הכנסה ניכויים בדיווחים השוטפים התקופתיים, לבין אלה המדווחים בדוח ההתאמה לצרכי מסים המוגש ע"י המבוקר במסגרת הדוח השנתי על ההכנסות.
- **התאמת סכומי המס שנוכה במקור ע"י המבוקר מתשלומים שנעשו על ידו** - בין אלה הרשומים בספרי המבוקר לבין אלה שדווחו על ידו לרשויות המס במסגרת הדיווחים השוטפים התקופתיים.
- **התאמת יתרת חשבון חו"ז מס הכנסה** - בין הרשום בספרי המבוקר לבין הרשום בספרי אגף מס הכנסה, לצורך בדיקת נאותות יתרת החשבון, לרבות בדיקת קליטת תשלומים/החזרים, קנסות וריבית.

התאמות שונות

- **התאמת שכר לצרכי דיווח על מס שכר במוסדות בנקאיים ומלכ"רים** - בין הוצאות השכר הרשומות בספרי המבוקר לבין אלה המדווחות לצרכי חישוב מס השכר.
- **התאמות לצרכי דיווח על פי חוק עידוד השקעות הון** - בין הרשום בספרי המבוקר לבין המדווח למרכז ההשקעות על פי חוק עידוד השקעות הון.
- **התאמת לצרכי דיווח על פי חוק מס שבח** - בין ההשבחות שדווחו בספרי המבוקר לבין ההשבחות שדווחו לצרכי מס שבח.

נדרש 2

כאשר נמצאות אי-התאמות בין הדיווחים שנמסרו לרשויות המס לבין הרישומים בספרי הגוף המבוקר על רואה החשבון לפעול כדלקמן:

1. יש לנסות ולאתר את מקור אי-ההתאמה.
2. אם אי-ההתאמה נובעת מליקויים ברישומים החשבונאיים בספרי המבוקר - יש להמליץ לתקנם. אם יסרב לעשות כן והתיקון הנדרש הינו מהותי, יש לשקול הכללת הסתייגות בדוח רואה החשבון המבקר על הדוחות הכספיים.
3. אם אי-ההתאמה נובעת מליקויים בדיווחים לרשויות המס [העדר דיווח, דיווח מוטעה, פיגור בדיווח וכד'], על רואה החשבון לפעול כדלקמן:

עליו להודיע למבוקר על הליקויים שנמצאו בדיווחיו לרשויות המס ולהמליץ בפניו על תיקונם. בסעיף 12 בתדריך לשכת רואי חשבון בדבר כללי התנהגות מקצועית לרואה החשבון בפרקטיקה במסים מיום 13 במאי 1991, נאמר כדלקמן:

" כל אימת שהגיע לידיעתו של רואה החשבון שנפלה טעות מהותית או שחלה השמטה מהותית בדו"ח של לקוחו לרשויות המס לתקופות קודמות [בין אם רואה החשבון היה קשור ובין אם לא היה קשור באותו דוח] או שהגיע לידיעת רואה החשבון כי לקוחו לא עמד בחובתו להגיש דוח לרשויות המס, עליו לדווח מיד ללקוחו על הטעות, ההשמטה או אי-מילוי חובתו להגשת דוח

ועליו להמליץ על דיווח מתאים לרשויות המס. ככלל, אין רואה החשבון חייב לדווח על כך לרשויות המס ובכל מקרה אינו רשאי לעשות זאת אלא בהסכמת הלקוח".

"אם הלקוח מסרב לדווח לרשויות המס על הטעות:
יודיע רואה החשבון ללקוח כי אין הוא יכול יותר לפעול בשמו בקשר לאותו דוח, או בקשר למידע האחר המתייחס לאותו דוח אשר הוגש לרשויות.
ישקול רואה החשבון אם המשך הקשר עם הלקוח, בכל תחום, תואם את אחריותו המקצועית".

4. אם העדר הדיווח לרשויות המס, ו/או הליקוי שנמצא בו, עלולים להיות כרוכים בתשלום קנסות וריבית, יש לערוך הפרשות נאותות בשל כך בדוחות הכספיים. אם המבוקר מסרב לערוך הפרשות כאמור ובמקרה וסכומן מהותי, יש לשקול הכללת הסתייגות בדוח רואה החשבון המבקר על הדוחות הכספיים.

פתרון שאלה 4 (10%)

להלן המאפיינים האפשריים העיקריים של הסדרי ברטר והשלכותיהם האפשריים העיקריים על הבקרה הפנימית בחברה:

בהסדרי ברטר הלקוחות מהווים גם ספקים ולהיפך, שכן מוכרים לאלה שקונים מהם, ולהיפך. אנשי המכירות משמשים גם כגיינים ולהיפך, שכן אנשי המכירות מגדירים, במידה רבה, את הקניות, ולהיפך.

האמור לעיל, מקשה על קיומה של בקרה פנימית נאותה באותם גופים, שכן לא מתקיימת בהם ההפרדה בין הפעילויות העסקיות הבסיסיות של קניות ומכירות ובין הלקוחות והספקים, וקיים חשש שכתוצאה מה"התקזזויות" דלעיל, יגרמו נזקים לחברה במזיד או בשוגג. הנזקים יכול שיתבטאו בהפסדים כספיים ו/או בעבירות מס. האמור לעיל נובע, בין היתר, כתוצאה מכך שלא משולמים כספים בגין עסקות הקניה והמכירה, ואלה נעשות בדרך של התקזזויות.

להלן דוגמאות לליקויים אפשריים כתוצאה מכשלים בביצוע עסקאות ברטר:

- העדר הקפדה מספקת על תנאי הקניה ו/או המכירה ועל תנאי ההתקזזות ביניהם, שכן לא משולמים כספים בפועל תמורת הרכישות והמכירות. קיים חשש לביצוע קניות ו/או מכירות שלא בתנאי שוק.
- ביצוע קנוניות/מניפולציות של קנייני החברה עם ספקיה, שהם גם לקוחותיה, וביצוע קניות ו/או מכירות שלא בתנאי שוק.
- הגבלת רכישת מוצרים ושירותים מסוימים מלקוחות הברטר של החברה, מקטינה את יכולת התימרון והמיקוח של החברה ברכישת מוצרים ושירותים מבחינת תנאים ומועדי הרכישה.
- חשש לרכישה בזבזנית ו/או לא נדרשת של מוצרים ושירותים כתוצאה מכך ש"אין צורך לשלם עבורם".
- חשש לאי רישום עסקה/הכנסה כתוצאה מאי-רישום ההתקזזות בין עסקת המכירה לעסקת קניה, והעדר דיווח על המע"מ הגלום בעסקת המכירה ועל מחזור ההכנסה לצרכי מס הכנסה ומס ערך מוסף.
- חשש לאי-רישום הוצאה כתוצאה מאי-רישום ההתקזזות בין עסקת רכישת השירות לעסקת המכירה וכתוצאה מכך להעדר קיזוז המע"מ הגלום בעסקת הרכישה, לניפוח רווחים ותשלום מס ביתר.
- חשש להגדלת ה"הוצאות העודפות" עקב הגדלת הרכישות של שירותים שאינם מותרים בניכוי כהוצאה ומהווים "הוצאה עודפת", כגון: נסיעות לחו"ל, החזקת רכב וכד'.
- חשש לאי-ניכוי מס במקור מקיזוזים שבוצעו עם ספקים, ושדינם כדין תשלום שבוצע לאותם ספקים ושיתכן והינו חייב בניכוי מס במקור, על כל המשתמע מכך.

להלן השלכותיהם האפשריים העיקריים של הסדרי ברטר על נוהלי ביקורת הדוחות הכספיים של החברה:

- יש לתת דגש מיוחד לבדיקת עסקאות שנעשו בתנאי ברטר, בין היתר, בהיבטים הבאים:
 - בדיקת סבירות תנאי העסקאות, לרבות תנאי ההתקזזות.
 - בדיקה נאותות הדיווח לצרכי מס על עסקאות אלה, לרבות: מע"מ, מס הכנסה והוראות ניכוי מס במקור.
 - אימות יתרות החייבים/זכאים בגין עסקאות הברטר ותנאי היתרות והתאמת ערכן ככל שנדרש בהתאם לתנאי העסקאות.
 - יש לוודא הצגה נאותה בדוחות הכספיים, לרבות מיתן מידע נוסף, ככל שנדרש, כגון: ציון בביאורים שיתרות החייבים יפרעו ע"י צריכת שירותים בתחום עיסוקם.

פתרון שאלה 5 (25%)

נדרש 1. מידע בדבר איתנותה הכספית של חברת אלפא בע"מ

בתקן ביקורת 73 בדבר "מטרת ביקורת דוחות כספיים ועקרונות כלליים לעריכת ביקורת" נאמר כי חל איסור על "גילוי דברים שהובאו לידיעת המבקר תוך כדי מתן השירות ללקוח, ללא הסכמת הלקוח, אלא אם הגילוי נדרש לצורך מילוי תפקידו על פי דין" [סעיף 5 ג בגילוי הדעת].

חל איסור על רואה החשבון המבקר של ספידי בע"מ לעשות שימוש במידע הפנימי שהובא לידיעתו ע"י שותפו והמתייחס למצבה הכספי של חברת אלפא בע"מ, שהינה לקוחתה של ספידי בע"מ. עליו להקפיד להקפיד כי הנהלת ספידי בע"מ ערכה את כל הבדיקות הנדרשות בדבר סיכויי הגביה של חובה של אלפא בע"מ, ובהתאם לממצאי בדיקתה את הצורך, אם בכלל, לערוך בגינו הפרשה לחוב מסופק.

רואה החשבון יבדוק, בזהירות המקצועית הראויה, את נאותות ההפרשה, אם נערכה, בשל לקוח זה, וזאת תוך הקפדה מרבית על שמירת סודיות המידע הידוע לו מתוקף היותו של המשרד רואי החשבון של הלקוח של החברה המבוקרת.

נדרש 2. תכנית ביקורת לבדיקת סעיף "לקוחות" בדוחות הכספיים של חברת ספידי בע"מ

1. תכנית ביקורת כללית

1. קבע את רמת סיכון הביקורת, הנדרשת לדעתך, ואמוד את רמת סיכון החשיפה לאור תוצאות סקר הבקרה הפנימית, בו נאמדה רמת הסיכון הבקרה וסיכון המובנה.
2. ערוך סקר בקרה פנימית בכל הקשור לנוהלי הטיפול במתן אשראי ללקוחות, מתן הנחות, חיובי ריבית והצמדות, החזרות, גביית החובות וכד'.
3. קבל מהמבוקר רשימה מגויילת של לקוחותיו, תוך הפרדה בין לקוחות רגילים ללקוחות שאינם רגילים, כגון: דירקטורים, מנהלים, עובדים, צדדים קשורים וכד'.
4. השווה את תקופות האשראי בפועל לתקופות האשראי שאושרו ללקוחות במהלך העסקים הרגיל.
5. וודא משלוח בקשות לאישורי יתרות עפ"י מדגם מייצג.
6. קבל מהמבוקר התאמות להפרשים שנתגלו בין תשובות הלקוחות לבין היתרות בספרי החשבונות. בדוק אסמכתאות המבססות את ההתאמה.
7. וודא קיומם של חובות צמודים למדד, או למט"ח וודא נאותות שיערוכם והצגתם בדוחות הכספיים.
8. בדוק התפתחות חובות הלקוחות לאחר תאריך המאזן.
9. קבל הסברים לגבי חובות לקוחות שלא נפרעו עד מועד עריכת הביקורת.
10. קבל מכתב מיועציה המשפטיים של החברה המטפלים בגביית חובות עבור החברה, המפרט את הסטטוס של החובות.

11. בדוק את נאותות ההפרשה לחובות מסופקים, לרבות הביטחונות שנתקבלו מהלקוחות להבטחת האשראי שניתן להם. וודא שההפרשה מחושבת באופן עקבי.
12. קבל רשימה של חובות אבודים שנמחקו ע"י החברה וודא שלמותה ונאותותה.
13. סקור את תיקי ההתכתבויות של החברה עם לקוחותיה, לצורך איתור מחלוקות על יתרות החוב ותנאיהן, ולצורך איתור התקשרויות הריגות עם לקוחות, שיש להן השלכות על הדוחות הכספיים, כגון: התקשרויות למכירה במחירים ובתנאים מיוחדים, התקשרויות להספקת סחורה לזמן ארוך וכד'.
14. בדוק את נאותות חתך המכירות וחיוב הלקוחות.
15. סקור זיכויים בחשבונות הלקוחות לאחר תאריך המאזן והצורך לייחסם לתקופת הדוח.
16. בדוק סיווג והצגה נאותים בדוחות הכספיים, לרבות מתן מידע נוסף ככל שנדרש.

2. דגשים בתכנית הביקורת

1. בדוק את נהלי הטיפול ב"חיובי סרק" בגין שירותים שלא סופקו, תעריפים מנופחים, חיובי יתר של ריבית וכד' והפרשות שנעשו בגינם או מחיקתם.
2. בדוק את נהלי הטיפול בריכוזיות האשראי שניתן ע"י החברה ללקוחות הקשורים ביניהם ואת השלכותיו על הדוחות הכספיים, ובעיקר את האשראי שניתן לקונצרן המסוים [32% מכלל האשראי ללקוחות]. הערך את מידת הסיכון שלקחה על עצמה החברה בריכוזיות אשראי זה. בדוק את טיב הביטחונות שקיבלה החברה להבטחת פירעון אשראי זה ואת אישור ההנהלה למתן האשראי וריכוזיותו והביטחונות שנתקבלו לגבייתו.
3. בדוק את יכולת החברה להיפרע מיתרות לקוחות שנוצרו מפעילות בשנים קודמות, לרבות יתרות קטנות רבות שטרם ניגבו, ואת הצורך למחקן לחובות אבודים, לערוך הפרשות בגינם לחובות מסופקים.
4. בדוק את יכולת החברה להיפרע מחובותיה של אלפא בע"מ ואת נאותות הביטחונות שקיבלה להבטחת פירעון אשראי זה, לרבות הצורך בעריכת הפרשה לחובות מסופקים בגין אשראי זה [ראה נדרש 1 לעיל].
5. בדוק חשש לקיומם של ליקויים אפשריים בנהלי הפיקוח והבקרה על מתן אשראי בחברה ועל נהלי הטיפול בגבייתו.